

Да бъдеш кмет

“Под най-изтънчените форми на правната държава ще се появят отново грубостите на произвола, а развитието, което би искало да предостави повече шансове на онеправданите, ще се изрази в изопачена подкрепа на силния.”

Паскал Брюкнер, “Изкушението на невинността”

Доц. д-р Людмил Георгиев,
Ректор на Нов български университет

В последните местни избори се сблъскахме с нетърпеливостта на водещите кампании на кандидатите за кметове и на самите кандидати да ни наложат веднага и още в първия момент мисленето, че те са най-добрата и безспорна кандидатура. Стана съвсем ясно освен тяхното нетърпение да победят и това, че ще се борят за победата с всички възможни средства... За всеки цивилизован избирател подобна нищета в предизборното поведение би довела до оттеглянето на избирателя от тези кандидатури. Не и в българския случай... У нас подобно поведение се интерпретира като мъжественост, борбеност и О, Боже - като лидерско умение. Целият фокус на избирателната кампания се концентрира върху личността на кандидат-кметовете и се създаде впечатлението, че целта е да се произведат

пубертетски уголи, а не личности

които ще предопределят живота в общините за четири години напред, а при преизбиране - и за осем години. В кампанията отсъстваха останалите два важни елемента, които заедно с личността правят изборите интересни за избирателите: създаването на доверие в политическия ни избирателен процес и извяването на важните цели и процеси за развитието на отделните общини.

Както е известно рицарството не се е родило в тези географски ширини и по тази причина не можем да имаме максималните очаквания за етика и позитивност при воденето на политическите борби. От друга страна близането ни в европейското семейство и отвореността на информацията в глобалното общество би следвало да са променили балканския ни възглед, че политическият противник се убива с вестник (като муха) или с пушкало...

Ние не сме световна суперсила, за която би било обяснимо да военизира мирното и да избира между личности, чиято професия е била свързана с преследване на хора, разбира се законно виновни... Съвсем ясно е, че не е все едно професионално да преследваш хора поради тяхната виновност и професионално да развиваш хора, поради тяхната кадарност. Първото означава, че презумпцията за населението на общността, чиито кандидат е такъв, е законно виновно и има нужда от опитна ръка, която да въдвори ред. Второто означава, че преобладаващата част от населението, което избира, е с възможности и е готово да сътрудничи за просперитета си, като очаква да бъде ръководено и поощрявано в тази посока. Първото означава, че наблягаш върху сигурността, а второто върху благополучието. Но за съжаление и на двете поотделно...

Ние живеем в глобалното локално. Във времето на моментално навлизащите нови технологии и бързите решения за

бъдещото съществуване на света. Сред болна околна среда, наркомания и тероризъм и този политик, когото избираме за кмет, трябва да ни даде и изпълни гаранциите за съчетаването на благополучието със сигурността. Но преди да ги даде, трябва да е наясно как се създава публичното (не само личното) благополучие и как се осигурява публичната (не само личната) сигурност.

Какви изводи могат да се направят при кампания "Победа на всяка цена с всички възможни средства", каквато видяхме и при последните парламентарни избори:

- o Че политическото пространство е изключително нехомогенно и победата трябва да бъде постигната сега или никога, тъй като качествата на кандидата и програмата са бутафорни и последващо, разтегнато във времето участие в избори може да разкрие тази бутафорност; Тоест, напълно съзнателно заблуждаване на избирателя.
- o Че липсват по-голям брой равностойни на противник-овите кандидати;
- o Че политическите амбиции на тези, които стоят зад кандидата (партия или заинтересована група), са значително по-високи от тези на самия кандидат;

Кампания с такава цел, както станахме свидетели, протича нечисто и негативно. Въпросът е кога протича чисто и позитивно?

Едно от условията е кандидатите предварително да подпишат кодекс за кметска кампания, придържаща се доброволно към честност, почтеност, прозрачност и отговорност. Тази комбинация от качества трябва да цели подчертаване преди всичко на морално-етичния образ на кандидата. Задачата на медиите остава, да следят как се изпълнява тази декларация и при нарушаването и да посочат това на избирателя, който да оттегли доверието си към този кандидат.

Кратката ни демократична политическата история показва, че дори и некадърен в управленски план, частично некомпетентен и с пропуски в знанията си даден кмет може да оцелее до края на мандата си, ако е сговорчив и общителен, и със здрав морал. Съществуващи пукнатините в моралните качества на кмета го довеждат до моментален провал. За съжаление това обстоятелство посочи на политическите сили по-неправилния и неевропейски начин за победа в изборите за политик и кмет. По причини, които не са обект на тази статия, предизборните щабове наблегнаха повече върху възможността да компрометират политическия противник на кандидата си, отколкото да подберат и представят убедително по-качествения кандидат.

Думата кмет (англ. mayor) произлиза от majор (по-голям, важен, значителен) или от латинското magnus (велик). Първият английски кмет е бил кметът на Лондон, назначен от крал Ричард I през 1189 г. Качествата, предопределили този избор, са били четири:

гостоприемност, почтеност, социален опит и отговорност

Кандидат-кметицата за град Карбондейл (САЩ, щат Илино-

ис) Шийла Саймън посочва следните важни качества за тази престижна обществена длъжност: внимателен слушател, да представя проблемите, да помага на хората да работят добре заедно, да организира така работата си, че нещата да се случват, без да е необходимо да се взема кредит, да окуражава всеки жител да взема участие в общественото управление. И накрая - да има реален план за развитието на общината и да го осъществи.

В исторически план кметската институция винаги е имала изключителен авторитет и е включвала основно задължения в областта на финансите и дейността по самоуправление на общината. През тези времена кметът е изпълнявал повечето от правомощията дадени по-късно на председателя на общинския (градския) съвет.

Английските кметски правомощия са ограничени от Закона за местното самоуправление, приет през 1972 г., който изисква:

- Да бъде избран ежегодно от общинския съвет измежду неговите членове;
- Мандатът му да е едногодишен, като началото му е от редовното заседание на общинския съвет през третата сряда на май;
- През време на упражняването на кметските правомощия да продължи да бъде член на общинския съвет;
- Да има старшинство във всички области на общинския живот с изключение на тези, които засяга прерогативите на кралската;
- Общинският съвет да заплаща на кмета разходите по издръжката на офиса му, а когато прецени, и периодично да му отпусне определени суми.

От написаното по-горе следват няколко важни заключения, касаещи личността и качествата на кмета:

Първо, изборът му измежду членовете на общинския съвет гарантира, че той е преминал през важното стъпало на компетентност и оперативност в общината, а именно членството в общинския съвет. Това означава, че той е поемал отговорността по взимането на всички важни общински решения през последните години преди кандидатурата си за кмет и е в течение на актуалните проблеми и перспективи на живота в общината.

Второ, едногодишността на мандата му е съвсем ясно продължение на първото предимство и означава, че действащият кмет не се учи една или две години (както това става

Качества на кмета политик	Качества на кмета мениджър
ДУША	УМ
ПОЛИТИЧЕСКИ ЛОЯЛЕН УТОПИЧЕН МЕЧТАТЕЛЕН ПЛАМЕНЕН СЪЗИДАТЕЛЕН ГЪВКАВ ВЪОДУШЕВЕН НОВАТОР РЕШИТЕЛЕН С БОГАТО ВЪОБРАЖЕНИЕ ЕКСПЕРИМЕНТИРАЩ ИНИЦИРА ПРОМЕНИ ДЕЙСТВА ОТ СИЛАТА НА ЛИЧНОСТТА	ЕКСПЕРТНО ЛОЯЛЕН РАЦИОНАЛЕН КОНСУЛТИРАЩ СЕ ДАВАЩ СЪВЕТИ НАСТОЙЧИВ РЕШАВАЩ ПРОБЛЕМИТЕ РЕАЛИСТИЧЕН АНАЛИТИЧЕН ДАЛНОВИДЕН ПОДРЕДЕН ОБМИСЛЯЩ, ОБСЪЖДАЩ АВТОРИТАРЕН УСТОЙЧИВ, РЕШИТЕЛЕН ДЕЙСТВА ОТ СИЛАТА НА ПОЗИЦИЯТА

в повечето наши случаи) на това: Какво е община? Каква е историята и евентуалните традиции (доколкото гумата традиции е съвместима със случващото се със системи в преход)? Какъв е ресурсният ѝ потенциал? Каква е стратегията и на развигиите и структурата ѝ на управление? През тази една година той действа активно, решително и компетентно за увеличаването на публичното благо на общинското население, пред очите на законодателно-контролния орган - общинския съвет и на съгражданите си. В английския случай по отношение на кмета имаме една добре "прецедена" демократичност през надежното сито общински съвет, която спира възможността изборът на кмет да стане случайно и единствено въз основата на физическото и доста сватбарско харесване... Четиригодишният мандат на кмета у нас има своите демократични предимства в това, че всеки може да стане кмет. Дори и този, който до момента е имал често потребителската гражданска представа за общинската дейност. Проблемът е, че това е приложимо за страни с дългогодишни демократични традиции и развито гражданско общество, и е крайно ненадежно за страни в демократична проходака...

Трето, правото му да бъде вторият по важност човек след кралицата на общинско ниво означава, че в тази година кметът получава огромен натиск от права, задължения и отговорности, които като личност трябва да е в състояние да понесе и реализира, като едновременно с това понесе силния пряк натиск на съгражданите си и медиите. Това старшинство изисква проверени и доказани във времето изключително висок морал и достойнства, съизмерими с кралските, а не с кръчмарско-бакалските разбирания.

На този фон българският кмет изглежда като бегач, който стартира от половината разстояние до финала, като преди това е употребил времето за разглеждане на трасето... В българската действителност възниква фундаменталният въпрос за личностната мотивация на кандидат кмета: дали става кмет воден от желанието да даде на местното общество, или да вземе онова, което не може, изпълнявайки основната си (често доста отдалечена от управленската компетентност) професия? Отговорът на този въпрос далеч не е оптимистичен...

Четвърто, разходите по издръжката на кметската институция се контролират от общинския съвет - структурата, която гласува общинския бюджет и която е в състояние да прецени съвсем точно екстремността на възникнали допълнителни обстоятелства (така характерни за богатството на общинския живот) и да отпусне точната необходима сума за обслужването им.

Деветнадесет години избираме кметове в полу-демократично общество. През всичките тези години мотивацията на избирателя е стремежът към по-добър живот, т.е. надеждата за нещо, което не е било. Не за съхраняването и продължаването на нещо, което е съществувало, в което сме се чувствали удобно, защитено и в което е била признавана и насърчавана нашата индивидуалност. Ако си зададем въпросът, обаче:

Кога основна движеща сила е надеждата?

Отговорът е един - в условията на криза, в ситуации, при които не се случва онова, което очакваме от живота си. Излиза, че последните 5-6 десетилетия, живеейки само с надеждата, ние не сме получили живота, който така харесваме, гледайки през далечни огради и прескачайки ги за да се доберем до него с всичките произхождащи от това рискове и

нови несбъднати надежди...

Интересното противоречие е, че дори когато купуваме зеленчуци, задаваме задължително поне няколко въпроса, касаещи произхода им. Много по-рядко, да не кажа никак, пишем за произхода и качества на човека, който ще определи бъдещето на общината ни през следващите четири години. Достатъчно е някак си необяснимо да го харесаме, и то само от едно виждане. Дори не е нужно да е бил пред погледите ни във Вип брадър или Стар академи три месеца...

Защо нашите граждани често не харесват избраните от тях самите политици, превърнали се в кметове?

Отговорът е бърз: защото очакванията са абстрактни и вътрешно неаргументирани. И защото тези очаквания не се свързват предварително с конкретни качества на кметакандидат за да бъдат гарантирани. Всичко това съпътствано от непрменната потребност от промяна и голямата увереност, че желаното ще стане действителност, ражда бързото разочарование от направения избор.

Законодателството не подсказва пряко и достатъчно ясно качества, които трябва да притежава бъдещият кмет. Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) изисква минимум бакалавърска диплома, без да казва по какво. От описаните му правомощия става ясно, че се изискват ненастойчиво: качества на организатор (поради честото повторение на глагола "организира"), добра комуникативност, представителност (каквото и да значи това...), координационни способности, неопределени управленски, градоустройствени, икономически и екологически знания и умения.

Една поговорка гласи: "Който обича славата, отива в политиката. Който обича парите, отива в бизнеса. А който е привлечен от идеята да служи на обществото, отива в публичната администрация."

Кметската позиция не е еднозначна по отношение на цитата. Тя обединява две части от тази поговорка - славата и служенето на обществото, а ако интервюираме съгражданите на действащите кметове, ще се окаже, че според преобладаващото мнение повечето от тях се включват и в третата ѝ част...

Във време, в което родолюбието отстъпва на прагматизма и интересът на достойнството, не може да сме кой знае колко възискателни към бъдещите ни управници. Зная, че тук четящият силно ще възрази и веднага ще разпознае привлечеността си към родолюбие и достойнство, но начинът, по който гласувахме и избрахме през тези "демократични" години не потвърди тази привлеченост. Не защото не очакваме тези качества, а защото не проверяваме чрез ясно зададените си въпроси за наличието им и не построяваме предварително съвсем конкретните си и точни изисквания и критерии.

Електоралният анализ показва, че избирателят "харесва" и гласува за политици (включително кандидати за кметове, министри, министър-председатели и президенти), които или приличат на самия него, или са диаметралната му противоположност. Оставаме настрана темата за "прилича на него", доколкото въобще някой в цялата ни харесвана и велчана система на образоването ни учи да се познаваме и да различаваме другите чрез автореферентните въпроси: кой съм аз, какви са действителните ми качества, какъв отивам, съответстват ли желанията ми на реалните ми възможности?... В края на краищата всеки има някаква представа за себе си, върна ли не много...

От писани мнения и медийни интервюта в публичното пространство се оформя доста филмова и героична представа

за политика-губернатор и политика-кмет (нищо против Рейгън, Шварценегер, Сони Боно или Бойко Борисов). Но ние не сме на кино от където, излизайки веднага след филма се поглеждаме в огледалцето на колата и си казваме: "Абе има нещо в мен от мъжкарството на този герой!..." Или ако е дама: "Точно на този бих написала дълго писмо с перодръжка, потопена в мастило, седяща в пишна градина на зрочаване и с шия, грациозно извита в очакване..."

Съвсем ясно трябва да се направи предварителната уговорка, че кметовете на столицата и на големите областни градове следва да притежават повече качества от тези на малките населени места. Причината е в мащабите и във високата нехомогенност на населението, управлението, на което изисква тази допълнителност.

При преценката на качества на предстоящия за избиране кмет възникват следните важни въпроси:

- o Кое е главното качество, което прави един човек желан кмет?
- o Кметът, по-лоялен към предлагачата го партия или към пряко избиращото го население?
- o Възрастта и жизненият опит от решаващо значение ли са?
- o Трябва ли кметът да е "народен" човек и какви са границите на тази "народност"?
- o Трябва ли да е познат на съгражданите си и с каква (в каква област)?

Съвсем ясно е, че съвременното в чисто човешки план не е променило с нищо представата ни за онзи, който в далечното ни историческо минало, преди да сме държава е бил разпознаван като старейшината водач, на когото всички от племето са се доверявали и вярвали безусловна. Така че отговорът на първия въпрос е лесен: Качеството което прави един човек желан кмет е създаден във времето и проверен авторитет пред цялото население, пораждащ увереността, че с трезвите си решения, базирани на знания и опит и прозрачни действия, този човек ще допринесе за благото и сигурността на всички свои съграждани. Не напразно подчертаваме "всички", тъй като то показва отношението му към общността и възможността да равнопостави членовете ѝ. Авторитетност сред малки обществени групи може да изведе на преден план качества, които могат да бъдат и отрицателни. Например авторитетен бохем, или авторитетен красавец... Тоест интересуваме се от качества засягащи положително, гравивния, а не развлекателния обществен интерес.

Но какво всъщност е авторитет?

В българския език думата авторитет идва от латинския (auctoritas) и от немския (autoritat) език. Речникът на чуждите думи в българския език определя авторитет пряко и преносно като:

"1. Общопризнато влияние и значение на отделно лице, група лица или организация, институция, върху отделни хора, върху социални групи или върху цялото общество; сила, влияние, престиж 2. Преносно - лице, което има авторитет."

Думата "авторитет" е определена от същия речник като човек, който: 1. Се ползва с влияние, който заслужава доверие; меродавен. 2. Убедителен, самоуверен.

Според Оксфордския речник под авторитет се разбира: "Силата или правото да даваш заповеди и да пораждаш (изискваш) подчинение".

Последното определение показва две съвсем ясни и необходими черти на бъдещия кмет, притежаващ авторитет: право

то да дава разбираеми и приемливи заповеди. И неналожено, а спечелено изискване да му се подчиняват, породено от професионалната му и управленска компетентност, и от доверие то към решенията, които предлага и провежда.

И двете определения обаче не казват най-важното - от какво са породени влиянието и престижа, от какви конкретни знания и умения.

Кметската лоялност винаги еволюира в посока на избирателите. Това е предопределено от схемата: партията предлага, населението избира. Това обуславя и възможностите: влазиене във вечността чрез признателността на обществената памет, или скоростно забравя. Това разделя и кандидат-кметовете на два вида. На такива, които желаят да се отбележат като "били кметове" и да се регистрират за съхранение само в семейната памет и на радетели, ज्याщи претенцията непременно да бъдат паметно съхранени, но постигащи го чрез алтруизма си в изграждането на обществената полезност.

Често обаче това ражда и насилниците на обществената памет. Тези, които не умеят да дават на обществото, но искат признателността му.

Значимият човек не се стреми към вечността. Тя е дошла за него. Незначимият насилва вечността и иска да си я гарантира, даже приживе... Изключителността на живота е в това, че едно такова абстрактно нещо като времето, създадено от човека ни посочва или отхвърля за вечността. И казва: Този ДА, този НЕ! От всичко вечността най-много не обича насилниците и в случай че прекалената им настоячивост победи, вечността ги увековечава безмилостно карикатурно.

Партията осигурява титлата, а местното общество творческото поле. Изборът остава за кмета. И този избор действително е труден, защото ако обществото е незряло за промените, които се правят, освен политическо може да настъпи и обществено предателство. Защото: "Обществото е навсякъде в заговор срещу мъжеството на всеки от своите членове. То е акционерно гружество, чиито членове са се договорили, за да гарантират по-добре хляба, да пожертват свободата и културата на своите акционери. Най-търсената добродетел е конформизмът. А към самоувереността се изпитва неприязън. Обществото не обича същностите и творците, а титлите и обичаите... Който иска безсмъртието, не трябва да се спира от името на доброто, а да провери дали наистина то е добро." (Емерсън Ралф Уолдо)

Модерният кмет не се ръководи изключително от правилата, а преди всичко от етиката. Мисията му е да съедини политическия с обществения интерес чрез свободоголюбието си и трансформирането на правилата. Именно с това се превръща в екстензия на общинския съвет и става пълноправна част от него.

Всъщност, чрез постигнатата лоялност на своя кандидат към обществения интерес, т.е. към доброто, партията еволюира в местната историческа памет и продължава политическото си развитие.

След като писахме толкова дълго за авторитета, като че ли предопределихме отговора на въпроса: Възрастта и жителският опит от решаващо значение ли са за избора? Исторически авторитетът винаги се е свързвал с по-напредналата възраст, в хода на която се е натрупвал и опитът от случващото се. С него е идвала умереността в поведението и като че ли мъдростта. С него обаче и да и рутината, наумяването на правилното, поценяващото отношение към опита на по-младите.

Времето, в което живеем с модерността си, с бързия ход на събитията, с ролята на образованието и скоростта на информацията, промениха възгледите за опитност и мъдрост. Практичността на решенията промени технологията на тяхното взимане и отстояване и застави за пръв път в историческото развитие на човечеството по-възрастните да се учат от по-младите. Това промени и тяхното съотношение в политическата и в бизнес властта. Критичното преразглеждане на решенията, прямотата в отношенията с хората, чувството за независимост, приучването към постоянна и последователна работа от самоусъвършенстването до грижата за чуждото съвършенство, дори и привлекателността на вида на по-младия човек, създадоха груг еталон за лидера и снижиха средната му възрастова граница поне с двадесет години. Това обаче не повлия за рязкото увеличаване на избирателната активност сред по-младите хора, което трябва да е обект на самостоятелно изследване.

Трябва ли кметът да е "народен" човек

и какви са границите на тази "народност"?

Има известно объркване в разбирането на определението "народен". В широк смисъл народен се схваща като равен на някакво усреднено образователно и интелектуално ниво избиратели. Същевременно представителите на същото това средно ниво очакват от него да ги поведе уверено и гарантирано към успешно и близко до еталонното европейско развитие... Това е силно противоречие! По-скоро "народен" означава човек, който се интересува от просперитета на всички и работи съвсем видимо и неуморно за него...

Разбирането за "народен" свързваме предимно с възможността да говори на езика на средния избирател. Този език претърпя огромна промяна през последните 10 години, което трябва да бъде отчетоено от партийните централи при търсенето на перспективните кандидати кметове. Това съвсем ясно поставя въпроса за говорната им култура, за възможността да се изразяват кратко и ясно. За реторичните им способности, включващи и възможността да се изразяват еднакво ясно и убедително на поне един чужд език. За възможността им да говорят със съвременния език, който не е езикът на чалгата, а е езикът на международната експертност, включващи в характера въздържаността, а в знанията и уменията технологичността. И двете работят за убедителността при излагането на възгледи и тези за развитието на общности. И двете, обаче, не носят народността в известния нашенски смисъл...

Изискването за уседналост донякъде показва, че кандидат-кметът трябва да е познат на съгражданите си. Въпросът е в мащаба и границите на това познаване и в това, преобладаващият брой от гласоподавателите да познават общи неговни черти, показващи възможности и привличащи доверието им. Едно от важните качества е да бъде добър стопанин, да може да управлява собствените си средства и да гравитира сходно с останалите към обществените цели и интереси.

Цялостната характеристика на кмета би следвало да представлява система включваща: личностната му характеристика, неговата агенда (какво възнамерява да направи), характеристиката на неговата мрежа (показваща възможностите му да създава връзки и да ги използва рационално в интерес на избирателите си) и неговите градски (общински) организационни, социални и икономически възможности.

Личностната характеристика, върху която се концентри-

рат повечето от медиите особено по време на избори, предопределя почти цялото изборно поведение. Тя е продукт на семейното, училищно и евентуално университетско възпитание. Но най-вече се носи от вътрешната субстанция на личността, наречена темперамент, който може да бъде повлиян от образованието и възпитанието имитативно, но не и същностно. Тоест, поведенчески да се имитират очаквани от избирателите действия, заучени именно в резултат на получени от образованието и възпитанието (какво хората биха забелязали, за да ме харесат - консултиране с населението, работа в екип и т.н.), но вътрешно да не засягат убежденията му поради особеностите на темперамента, което в края на краищата води до еднотични, съвсем тоталитарни решения, маскирани като колективни. Резултатът от това е изместването на центъра на отговорността.

Свържанието на кметската агенда или онова, което възнамерява да направи, при съществуващото високо ниво на информираност на средния гражданин и опита получен от "перестройката" (за тези, които се интересуват от него), дава много бърза справка за нивото на популизъм, размерът на което рефлектира върху доверието и избирателната активност на гражданите. В нея се фокусира компетентността и възможността кандидат кметът да съизмери възможностите си с публично декларираните намерения. Фактът, че съществуват много неправилни и разочароващи избори на кметове показва, че голяма част от избирателите не са се развили достатъчно в онова, което се нарича изборно поведение и култура.

За да може да заработят те в интерес на изборния момент, избирателят трябва да е предварително запознат със социално икономическото състояние на общината (града) и задавайки точните въпроси, да се ориентира по какъв начин и в каква степен именно този кандидат кмет ще повлия неговото развитие. Именно в това запознаване е отговорната роля на медиите, които следва да представят проблемите не зрелищно катаклизмично, а правдиво, реалистично и аналитично, така, че впечатлението, което ще породи тази информация да е гравитно, а не nihilistично-песимистично.

Мрежата от сътрудници, съмишленици

и хора на важни обществени позиции е съществен ресурс на кмета, които встъпвайки в длъжност, следва да координира в интерес на местния просперитет. Това е голямата му възможност, чрез добре подобрите си сътрудници да компенсира недостигащите му качества. Големината на тази мрежа зависи от личностната му привлекателност (харизма), от предишните му позиции, от възможността му да заинтересува с идеите, плановете и намеренията си, от уменията му да създава външен интерес към перспективите на общинското развитие. Според нас ключово качество за успеха на бъдещия кмет е възможността му да създава свои собствени мрежи и да използва успешно изградените вече от неговите предшественици. Причината за такова твърдение е изключителната разнородност на системата която ще ръководи, и която изисква обвързването на преките общински с непреки извънобщински ресурси (включително и международни). Именно привличането и управлението на последните зависи от мащаба на изградената мрежа.

Твърде спорна е широко разпространената представа за това, че кметът трябва непременно да бъде лидер. Такова изискване не произтича от системата "свет - кмет", по която функционира българското местно самоуправление. У

нас тя е обратна на класическата система „кмет - съвет“, която възниква и се разпространява бързо предимно за градове и общности с население над 5000 жители. Оригинално е известна като система „силен кмет“, тъй като кметът има законодателни функции и председателства работата на общинския съвет, нещо, което българското законодателство не предвижда. В българския вариант ролята на кмета може да бъде определена като не особено силна, основно изпълнителна, чрез което органите на местната власт се пропорционират погодно на тези на централната власт - законодателен орган - парламент (в случая общински съвет) и изпълнителна власт - министерски съвет (в случая кмет). Всъщност у нас не се прилага управленска система от типа „силен кмет“, което обезсмисля претенцията кметът да бъде непременно силен лидер...

Много спорно и несъстоятелно е твърдението, че кметът трябва да бъде „партиен“, тъй като иначе нямало от кого да се търси отговорност за издигнатата кандидатура. Такъв партийно обоснован регламент автоматично изключва независимите кандидати кметове и лишава населението да избере човек, чиито авторитет е пораснал извън партийните структури. Такова твърдение показва колко все още неуглезна и продължително ферментираща е демокрацията у нас, след като управлението продължава да се свързва единствено с партийното зачатие на личността.

Особеност на отношенията „общество - кмет“ е, че гражданите избират пряко своя кмет, а той работи за тяхната положителна промяна в годините на мандата си. Тоест, в деня на изборите избирателят изразява предпочитанието си към човека, който да го променя...

Да го променя от какво към какво? В нашия случай: от обикновен селски обитател в обитател на градската среда, от обикновен обитател на градска среда в жител на модерен европейски град. От обикновен консуматор в съзидател. Европейската декларация за правата на градските жители, с която започва Хартата на европейските градове определя правата на европейските граждани, основавайки ги на две качества -

солидарност и отговорно гражданство

Накратко, това означава съжителство в доброволно споделяна съпричастност към всичко случващото се в градската среда.

Европейският гражданин е човек, носител на гражданския дух, надхвърлящ своя „особен случай“, абстрахиран от своите условия, присъединяващ се към други в управлението на обществения живот, едновременно споделящ и участващ с тях във властта.

Гражданският дух е налице, когато индивидът приеме за момент да остави своето лично виждане, за да се съобрази с общото благо, да влезе в общественото пространство, където хората зачитат своята равнопоставеност и действат всички заедно. Страненето от това поведение го превръща в консуматор. А консуматорът е човек закотвен в своята особеност, занимаващ се изключително със защитата на своите интереси, странич от публичните дела.

Кметът е един от главните двигатели на промяната ни от консуматори в отговорни европейски граждани чрез условията, които създава с работата си за превръщането на тази промяна от препоръчителна в задължителна.

Обстоятелствата през изминалите близо двадесет полудемократични години, наложиха отчитането на кметската дейност да става посредством публичния въпрос, изразен

чрез медиите: „Кмете, какво направи?“ Тоест, кметът трябва ясно да може да покаже направеното от него през годините на своето управление.

Кметът е човекът, който твори символите на града, на общината, на времето и по този начин се запомня от избирателите си. Кмет, който не е в състояние да се впише чрез труда си в гражданската признателна памет, не трябва да получава общественото доверие. Как можем да узнаем това предварително?

Това изисква при избора на бъдещ кмет да зададем въпросите: „Този кандидат има ли мениджърски способности?“ „По какъв начин ги е доказал до момента?“ „Какво публично или частно предприятие е ръководил и с какво оценка е приключило това ръководство?“

Именно този доста по-практичен подход наложи в развитите страни (най-напред в САЩ, 1908г.) формата „съвет-мениджър“. При нея професионален мениджър е отговорен за администрирането на общинските дейности.

Често допускана и доста разочароваща грешка е мисленето, че успеията в ръководенето на личен бизнес се превръща моментално в успешен кмет. Първо, съществува реалната опасност по времена на това ръководство той да се опита да подсузури бъдещето на бизнеса си и второ - мотивацията в частния бизнес и в публичната администрация е различна. В частния бизнес е печалбата, а в публичната администрация - публичния интерес, благополучието на местната общност.

Разликата между политика и мениджъра

се свързва с извора на властта и с нивото на отстъпчивост. Силата на мениджъра идва от структурата на организацията, която произвежда стабилност, ред и решаване на вътрешните за системата проблеми.

Силата на водача политик се дължи на вътрешните му личностни ресурси, като: личен интерес, цели и ценности. Генерира далновидност, творчество и промяна.

Както се вижда от таблицата, търсенето и намирането на кмета политик извежда на преден план човек, твърде различен от кмета мениджър. Двама човека са съвсем различни и съвместяването на качествата им е по-скоро утопична мечта, отколкото реалност. Известно съвместяване би могло да се постигне частично, със съвсем ясно очертан пребес на едната характеристика пред другата и ние трябва да сме наясно за коя от двете гласуваме и кой от двата индивида предпочитаме съобразно потребностите на общинското изграждане през следващите един-два мандата.

Често в съзнанието на населението качества на политика лидер (кмета) и мениджъра се приемат като взаимозаменяеми. Това е неправилно поради различията във функциите им.

„Мениджърът се занимава основно с планирането, контрола и поставянето на определените структури и системи на точното им място, гарантиращо максимална ефективност на работата.

Политикът - лидер има за задача да работи за осъществяването на очакваните промени, да решава успешно трудните ситуации свързани с промените, и да реализира визията за развитието на общината.“ (Котляр, 1990)

Без да отричаме предимствата, които дава на личността успешно ръководения частен бизнес, бихме желали да спомнем, че частният бизнес в България в началото на прехода, можеше да бъде започнат само от лице с огромна енергия, борбеност, упоритост и кураж. Подобни качества свързва-

ме с изключително развито ego и ако е налице и успех в начинането, това обикновено изпраща "аза" във висините..., Когато такъв "АЗ" победи в политически избори и трябва да се раздели по закон с ръководството на частното си предприятие, това става доста формално и имитативно, чрез възлагането му на доверено лице с по-скоро представителни функции. Истинският ръководител на предприятието неформално продължава да бъде собственикът и съзателят му. Това ощетява обществените интереси, когато е избран за кмет най-малкото поради това, че насочва значителна част от мисловната му енергия и време в извънобществена (частна) посока и това не може лесно да се контролира, тъй като контролът се крепи само на декларираната добра воля...

Мениджърите се представят като сравнително пасивни ориентирани към хората оператори, възнамеряващи да пазят набеязаната посока. Кметът политик е по-скоро единак, активен, не само обслужващ, но и предизвикващ шанса, интуитивен, енергичен и привлечен от ситуации с голям риск в които при успех наградите са високи.

"Лидерството е енергия която създава капацитет на група хора за да създадат нещо трудно или по-добро. Това би довело до много творчески резултат или до високо равнище на представяне. Накратко, политическото лидерство е една агенция на промяната която би могла да накара въввлечените в нея да направят повече отколкото са правили, или възнамеряват да направят. В контраст на политическия лидер мениджърството е енергия заета повече с планирането, координирането, надзирането и контролирането на рутинни дейности, които трябва да бъдат извършени въодушевно. Мениджърското лидерство трябва да бъде видно като неделима част от ролята на мениджъра, чиято значимост нараства по важност с придвижването му в служебната йерархия."

Повечето автори, пишещи за лидерството, го свързват с произход по рождение, и оспорват възможността да се "произведе". Смятаме това за две крайни, макар и верни твърдения и се придържаме към възможността роеният лидер да бъде "доправен". Нещо повече, съществува практика той да бъде "дооформян" според декларираните нужди на избирателя. Това дооформяне става в партийните или задулисните центри, а в последствие с помощта на медиите му се придава заключителния шрих. Лидерът се изгражда, но и доработва. Тези, които го доработват, влагат по Карло Колодовски (авторът на "Пинокио") своя "идеал" в бъдещата му визия, ако натискът за насилствена промяна върху личността му не предизвикат нежелани физически или ментални изменения.

Имайки всичко това предвид смятаме, че бъдещият кмет-лидер трябва да бъде артистичен, да може да се преодолява, усещайки настроението на публиката. Защото онези, които го правят, не могат да предвидят неочакваните ситуации, при срещи с избирателите, които могат, провокирайки го, да извадят неочаквано истинската му същност и да провалят политическия сценарий.

Европейското бъдеще на България

изведе на дневен ред и моментално наложи качества, които досегашните кметове не трябваше задължително да

притежават: международна (често двузична) комуникативност и европейска (от гледна точка на европейските интереси и планове) разпознаваемост. Участието в структури, фондове и срещи на Европейската общност придават ново равнище на кметската институция както по отношение на доверието (излизачо извън локалните рамки и превръщачо се в международно), така и по отношение на уменията и манталитета.

Разпознаваемостта е в полза на следните умения и черти от манталитета:

умения	манталитет
Визия	Силно чувство за отговорност
Убедително говорене	Високо самочувствие
Доминиращ език на тялото	Привързаност към етични принципи
Добър слушател	Готовност за оказване на помощ
Заслужаващ доверие и почит	Склонност към саможертва
Добър организатор и наставник	Готовност да предизвиква правилата

В книгата на кратката ни политическа демократичност бяха подпхвани политици-стопери по начин, непрекъснато показващ ни невярната страница до която сме стигнали...И всеки път, когато отваряхме тази книга за да продължим нататък, трябваше благодарение на тях да се връщаме назад, препрочитайки прочетеното, но незапомнено съдържание...И така отново и отново...Трябват ни хора, които да ни отбелязват наистина докъде сме стигнали и когато отворим тази страница, да продължим нататък, без да повтаряме прочетените текст.

Така се стигна до това мнозинството да чете една и съща страница и да живее с години в един и същи момент.

Изборите са един пазар, в който производителите (партийната централа) изкарва на пазара стоката си (кандидата политик), добре опакован и с подходящ етикет и потребителят избирател избира според предпочитанията и нуждите си. Основният проблем е дали избирателят задава правилните въпроси, за да се ориентира в правилния избор. Защото, дори когато избира зеленчуци на пазара, той пита: "Зеленчуците с какъв произход са (от какъв сорт), в кой регион са зрели, колко време са седели на полето (да не би да са презрели...), кой ги ебрал и пакетирал за консумация, какъв е срокът им на годност...изнасяни ли са за чужбина..., какви са отзивите за тях?"

Същите въпроси, отнесени към кандидат-кметовете, биха донесли много полезни отговори. Защото и политиките ни ги "продават" добри пакетириани от партийните центри и рекламирани от медиите. Често попреседели във фризерите на определени корпоративни центри, те още в момента на избора са си за боклука...

А изборът, затова е библейски въпрос. Защото да избираш, значи да правиш това осъзнато, според собствените си предпочитания и възгледи. С изискването да бъдеш максимално коректно, пълно и подробно информиран за обекта на избора и да не виниш другите, ако не успееш да избереш правилния кандидат, а да поемеш отговорността за грешката си, и да преживееш последиците от нея до следващите избори. **И**